

CADESC

Centre d'Anàlisi i Desenvolupament
de l'Economia Social de Catalunya

 Tecnocampus

Centre universitari adscrit a la

 **Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona**

Opinió

Per què donar suport a les cooperatives de crèdit és una decisió estratègica per al futur financer d'Espanya

Sr. Miguel Guillén: Investigador del CADESC i Coordinador de la Càtedra d'Economia Social del Tecnocampus – UPF

1

Introducció

La decisió del Ministeri de Treball i Economia Social d'impulsar un marc de reconeixement i d'incentius per a les cooperatives de crèdit —en particular aquelles que compleixin criteris ètics, de governança democràtica i de compromís territorial— no només és oportuna: és **estratègicament necessària**. Aquesta mesura respon a una doble realitat: d'una banda, la transformació profunda del sistema financer espanyol després de la Gran Recessió i, de l'altra, la urgència d'avançar cap a un model econòmic més estable, inclusiu i sostenible. Aquesta nota d'opinió sosté que **donar suport i reconèixer les cooperatives de crèdit és una política pública ben fonamentada**, i ho és des de les perspectives econòmica, social, reguladora i territorial.

La banca cooperativa com a pilar d'estabilitat financera

El suport públic a les cooperatives de crèdit se sustenta, entre altres qüestions, en el seu **comportament diferencial durant períodes de crisi**. Com afirma Ferri (2012),¹ el model bancari cooperatiu —orientat a *stakeholders*— és "més efectiu per gestionar el conflicte d'interessos entre dipositants i propietaris" i

¹ Ferri G. (2012). Credit Cooperatives: Challenges and Opportunities in the New Global Scenario, Euricse *Working Paper*, núm. 031, 12.

demostra ser *"el veritable guanyador en la crisi"* en mantenir una menor propensió al risc i una major relació amb l'entorn immediat.

L'evidència empírica dels darrers vint anys ho confirma:

- Les cooperatives de crèdit espanyoles van mostrar **resiliència durant la Gran Recessió**, evitant les pràctiques de risc excessiu que van portar a la fallida o rescat de nombroses caixes d'estalvis i bancs.
- La seva estructura de propietat —on els clients són socis— **alineava** cap a la prudència, la transparència i la sostenibilitat.
- El seu model de banca relacional afavoreix **l'estabilitat**, especialment pel que fa a agents sensibles en aquestes conjuntures, com les **pimes** i els **autònoms**.

L'informe "La banca cooperativa ante los retos contemporáneos" de Caixa Enginyers (2025)², elaborat per la Càtedra d'Economia Social del Tecnocampus, conclouia que aquestes entitats van demostrar una **major estabilitat que la banca mercantil-capitalista** en termes d'ocupació, xarxa d'oficines i activitat financera, fins i tot en els pitjors moments del cicle econòmic.

2

Per tot això, la mesura presentada pel Ministeri de Treball i Economia Social no té un fonament sòlid, doncs representa un **reconeixement a un sector que ha contribuït a l'estabilitat sistèmica** en un país que va destinar més de 78.000 milions d'euros al rescat bancari entre el 2008 i el 2014.

Més diversitat en un mercat oligopolístic

Des de la reestructuració bancària posterior a la crisi financera, Espanya ha transitat cap a un model clarament oligopolístic. Com descriu Bellod (2023)³, la desaparició de més de 45 grups bancaris, l'absorció de les caixes i el tancament de més de 26.000 sucursals han reduït dràsticament la competència.

Les cooperatives de crèdit representen avui:

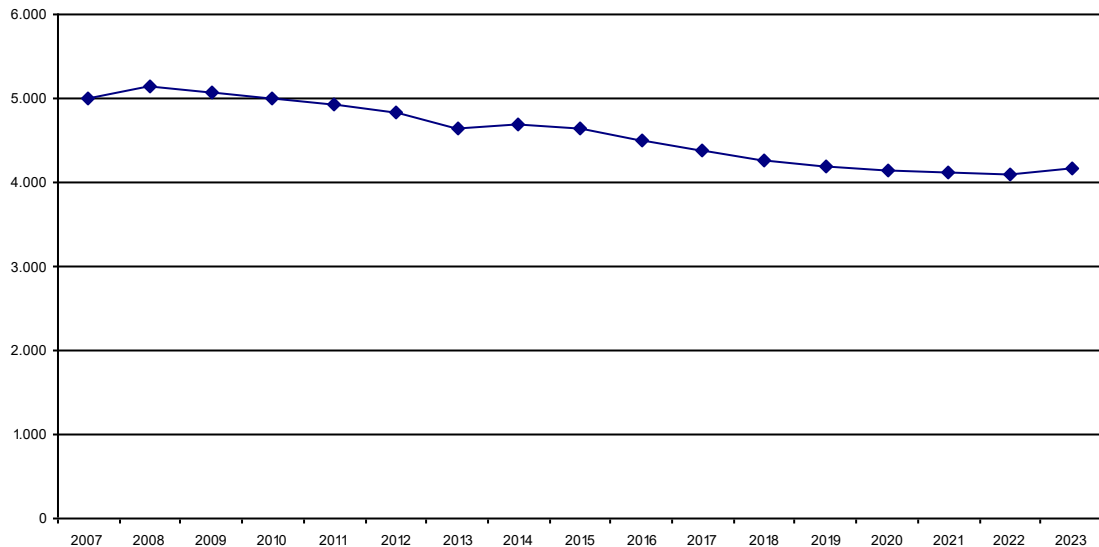
- **9–10% de quota de mercat** en dipòsits i crèdits a Espanya.
- Més de **3,4 milions de socis**.

² Serrano Robles, E., & Guillén Burguillos, M. (2025). La banca cooperativa davant els reptes contemporanis: una identitat basada en la competitivitat, la sostenibilitat, l'ètica i els valors com a garantia de futur. Fundació Caixa Enginyers.

³ Bellod, J. F. (2023). El rescate del oligopolio bancario español. *Revista de Economía Institucional*, 25(48), 75-103.

- Una xarxa de **més de 4.100 oficines**, especialment en àrees on la banca tradicional s'ha retirat.

Evolució del número de sucursals de la banca cooperativa espanyola (2007-2023)

Elaboració pròpia amb dades d'EACB (2024)⁴

3

Premiar la seva tasca significa **afavorir un ecosistema financer més divers**, cosa que redueix riscos sistèmics derivats de la concentració excessiva, i alleuja la dependència d'un petit nombre de bancs.

No és casual que la Unió Europea hagi subratllat repetidament que la diversitat institucional és un **actiu essencial per a la resiliència del sistema financer**. El mateix Manifest de l'Associació Europea de Bancs Cooperatius (EACB, 2024) destaca que l'existència de bancs cooperatius:

- Pressiona positivament la competència.
- Aporta models de negoci orientats al llarg termini.
- Afavoreix el crèdit a pimes.
- Fomenta la inclusió financera.

L'informe que acompanya aquest article recull aquests arguments i els donarà suport amb dades empíriques europees i espanyoles.

⁴ European Association of Co-operative Banks (EACB) (2024). *Key statistics*. European Association of Co-operative Banks. <https://www.eacb.coop/en/cooperative-banks/key-figures.html>

Inclusió financera i cohesió territorial: un valor públic que el mercat no garanteix

L'exclusió financera s'ha convertit en un fenomen estructural a Espanya, especialment en l'anomenada **Espanya buidada**. La digitalització accelerada de la banca tradicional i la recerca de rendibilitat a curt termini han conduït al tancament massiu d'oficines. Segons l'OCU, un 20% dels municipis de menys de 5.000 habitants no tenen avui cap oficina bancària.

L'informe mostra que les cooperatives de crèdit han estat essencials per **evitar la desertificació bancària**, en mantenir presència física en territoris rurals i prestar serveis a col·lectius vulnerables.

Aquest component **territorial** és crucial:

- Les cooperatives coneixen millor el **teixit productiu local**.
- Mantenen relacions de **proximitat** amb socis i empreses.
- Faciliten l'accés al **crèdit** a pimes, agricultors i autònoms.

La banca cooperativa és, per tant, un **actor fonamental en la lluita contra l'exclusió financera** i en la preservació de la cohesió territorial. Premiar aquestes funcions equival a reconèixer un servei públic que la banca tradicional ja no presta.

4

Identitat ètica, governança democràtica i valors: un avantatge competitiu alineat amb la demanda social

El moviment cap a les finances sostenibles no és merament normatiu: respon a una **demanda creixent** dels ciutadans, especialment des de la crisi del 2008, quan es va evidenciar l'impacte negatiu de pràctiques bancàries opaques o irresponsables.

L'informe subratlla que les cooperatives de crèdit tenen una **identitat diferenciada**, sustentada en:

- Governança democràtica (un soci, un vot).
- Transparència.
- Prudència financera.
- Enfocament de llarg termini.
- Relació estreta amb la comunitat.

Ferri (2012) sosté que mantenir aquesta essència cooperativa és vital per a la seva sostenibilitat futura.

La decisió del Ministeri de premiar aquelles entitats que:

- reinverteixin la majoria dels seus beneficis,
- demostrin impacte social,
- limitin la bretxa salarial,
- no financin sectors controvertits (armament, combustibles fòssils, joc), i
- practiquin governança participativa,

és coherent amb la literatura acadèmica que vincula aquests elements amb la solidesa i la legitimitat social de la banca cooperativa.

Contribució als Objectius de Desenvolupament Sostenible

L'informe dedica un apartat complet a la relació entre les cooperatives de crèdit i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). I és aquí on l'alineament amb les polítiques públiques és més evident.

5

Les cooperatives contribueixen directament a ODS tan rellevants com:

- **ODS 1:** accés a serveis financers bàsics
- **ODS 5:** igualtat de gènere
- **ODS 8:** creixement econòmic inclusiu
- **ODS 10:** reducció de desigualtats
- **ODS 11:** comunitats sostenibles
- **ODS 16:** institucions transparents i responsables

El Ministeri, en premiar les cooperatives més alineades amb aquests valors, no està introduint un biaix ideològic en la política financera. Està **aplicant criteris de coherència amb els compromisos internacionals d'Espanya** en matèria de sostenibilitat, governança i inclusió.

Resultats econòmics: eficiència, solvència i creixement

Un argument recurrent contra les cooperatives de crèdit és que la seva orientació social podria comprometre la seva rendibilitat. Les dades de l'informe demostren el contrari.

Evolució sòlida de dipòsits i crèdits

Entre 2007 i 2023:

- Els **dipòsits** van créixer de 91.293 a 153.767 milions d'euros.
- Els **crèdits** van créixer fins a superar els 111.000 milions.

Creixement sostingut de beneficis

El benefici net de les cooperatives espanyoles va assolir **1.311 milions d'euros el 2023**, el màxim històric.

Solvència superior

El Capital Tier 1 (CET1) mitjà és sistemàticament **major en cooperatives que en banca tradicional**, segons el citat estudi.

6

Evolució de la rendibilitat econòmica (ROA) de la banca cooperativa espanyola (en milions d'euros) (2007-2023)

Elaboració pròpia amb dades d'EACB (2024)⁵

⁵ European Association of Co-operative Banks (EACB) (2024). *Key statistics*. European Association of Co-operative Banks. <https://www.eacb.coop/en/cooperative-banks/key-figures.html>

La mesura del Ministeri de Treball i Economia Social: un instrument de política pública amb visió de futur vers les cooperatives de crèdit

El suport del Ministeri a les cooperatives de crèdit —a través d'incentius, reconeixement i criteris ètics— compleix diverses funcions essencials:

a) Corregir fallades del mercat

Una estructura de mercat de caràcter oligopolístic dominat per la banca tradicional no garanteix ni competència suficient ni inclusió territorial ni social. Les cooperatives de crèdit sí.

b) Orientar el sistema financer cap al llarg termini

Davant la pressió basada en el curt termini dels mercats, el model cooperatiu prioritza l'estabilitat i la sostenibilitat.

c) Fomentar un sector més divers i menys vulnerable

La diversitat institucional és una assegurança contra crisis sistèmiques.

d) Alinear la política financera amb l'Agenda 2030

El Ministeri impulsa un model de banca que ja està contribuint activament als ODS.

7

Conclusió: una política intel·ligent, necessària i basada en evidència

Reconèixer les cooperatives de crèdit és una intervenció pública completament coherent amb **l'evidència empírica existent, la literatura acadèmica i la voluntat de construir un sistema financer estable, inclusiu, eficient i orientat al desenvolupament econòmic, social i mediambiental.**

Les cooperatives de crèdit:

- Són més estables en crisi.
- Afavoreixen la competència en un mercat oligopolístic.
- Mantenen la inclusió financera en zones rurals.
- Impulsen els objectius de sostenibilitat.
- Tenen millors ràtios de solvència.
- Han demostrat creixement i eficiència.
- Operen sota principis democràtics i ètics.

En un context global on es reclama un sistema financer més humà, transparent i sostenible, Espanya té l'oportunitat de situar-se a l'avantguarda reconeixent i potenciant aquelles entitats que ja estan treballant en aquesta direcció. Les cooperatives de crèdit no són una alternativa marginal: són **un pilar imprescindible per al futur econòmic, territorial i social del país**; i el model bancari a impulsar.